

ردی بر ارتداد!

جنبش مای تحقیقی - ترووریستی در جهان اسلام

۱۵۰

عبدالله خاتم الپاکی

معصومه ملارو

سعید محمودی

مشهد مقدس

۱۳۹۵

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

اوهنی، عبدالرضا - ۱۳۶۷.
رجی ب ارتداد؛ جنبش‌های تکفیری - تروریستی در جهان اسلام /
نویسندگان دارالرضا عالیشاھنی، معصومه سالاروند، سعید
مودی.

مشتمل بر ۹۰ صفحه ۲۱۲.
علوم انسانی؛ ۲۰۲۷.
۰۰۵-۸-۶۰۰-۸۵۹۰-۷۹-۸: ۲۵ ریال
فیبا
کتابنامه: ص. [۱۸۳] - ۲۰۲۷.
جنبشهای تکفیری - تروریستی در جهان اسلام،
ارتداد Apostasy
ترورسیم -- کشورهای اسلامی
Terrorism -- Islamic countries
بنیادگاری اسلامی -- کشورهای عربی -- تاریخ
Islam -- fundamentalism -- Arab countries -- History
ترورسیم -- کشورهای اسلامی -- تاریخ
Terrorism -- Islamic countries -- History
تکفیر (فقه) -- کشورهای اسلامی -- تاریخ
Excommunication (Islamic law) -- Islamic countries -- History
سلفیه Salafiyah
وهابیه Wahhabiyah
سالاروند، معصومه - ۱۳۶۹
محمودی، سعید - ۱۳۰۷
۱۳۹۵ رباعی/BP/۹۶
۴۷۷-۴۷۹
۴۰۲۸۱۴۰

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
فرست
شابک
وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
عنوان دیگر
موضوع
شناخته افزوده
شناخته افزوده
ردی بندی کنگره
ردی بندی دیوبی
شماره کتابشناسی ملی

عنوان: کتاب: ردی بر ارتداد: جنبش های تکفیری - تروریستی در جهان اسلام

نویسنده: عبد الرضا سالیشاھی، مقصومه سالاروند و سعید محمودی

طرح جلد: مینوفر

صفحه آرا: اکرم ملکنژاد

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قطع: وزیری

چاپ و صحافی: دقت

قیمت: ۲۵.۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۰-۸۵۹۰-۷۹-۸

تمام حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ است.

مشهد مقدس، بلوار جلال الاحمد ۶۹ پ ۱۱۶، ص.پ: ۱۷۵۵-۹۱۸۹۵

همراه: ۰۹۳۵۲۱۶۲۷۵۵ - تلفن و دورنگار: ۰۵۱-۳۸۳۲۳۵۵۳

سایت: www.minufar.ir - ایمیل: minufar@yahoo.com

انتشارات مینوفر
Minufar Publications

۱۱	پیشگفتار نویسنده‌گان
۱۷	فصل اول: شناخت‌شناسی جریان‌های تکفیری-تزویریستی
۱۹	مقدمه
۲۰	گفتار ۱: واژه‌شناسی
۲۰	۱-۱. سلف و سلفی گری
۲۱	۱-۲. تکفیر و جریان‌های تکفیری
۲۳	۱-۳. ترور و تزویریسم
۲۵	گفتار ۱-سیر تاریخی جریان‌های تکفیری-تزویریستی
۲۵	۱-۱-۱. ورثه اول: رده، خوارج و احمد بن حنبل (اول تا سوم هجری قمری)
۲۶	۱-۱-۲. ورثه ۲-ام: ابن تیمیه (قرن هفتم و هشتم هجری قمری)
۲۸	۱-۱-۳. دوره سوم: محمد بن عبدالوهاب (قرن دوازدهم هجری قمری)
۳۰	گفتار ۳: زمینه‌های تاریخی جریان‌های تکفیری-تزویریستی
۳۰	۳-۱. عوامل داخلی
۳۰	۳-۱-۱. جهل
۳۱	۳-۱-۲. بازگشت به سلف صالح
۳۱	۳-۱-۳. تأسیس خلافت اسلامی
۳۳	۳-۲. عوامل خارجی
۳۳	۳-۲-۱. به قدرت رسیدن شیعیان
۳۴	۳-۲-۲. حمله شوروی به افغانستان
۳۵	گفتار ۴: شخصیت‌های تأثیرگذار بر جریان‌های تکفیری
۳۵	۴-۱. ابن بطه
۳۶	۴-۲. بربهاری
۳۶	۴-۳. احمد بن تیمیه
۳۶	۴-۴. محمد بن عبدالوهاب
۳۷	۴-۵. سید جمال الدین اسدآبادی
۳۸	۴-۶. سید قطب

۷-۴. ابوالاعلی مودودی	۳۹
۸-۴. محمد عبدالسلام فرج	۴۰
۹-۴. شیخ عمر عبدالرحمان	۴۰
جمع‌بندی	۴۲
فصل دوم: اثرات جریان‌های سلفی-تکفیری بر جهان اسلام	۴۹
مقدمه	۵۱
گفتار ۱. مبانی اعتقادی اندیشه سلفی-تکفیری	۵۱
گاگر ۲. تکفیر در قرآن، آیات و روایات	۵۴
۱-۱. ساخته‌های تکفیر	۵۴
۱-۲. دیدگاه هر آن روز تکفیر	۵۶
۱-۳. دیدگاه ابراکم (علیه السلام) در مورد تکفیر	۶۰
۱-۴. نتوای فقهای اهل سنت در تکفیر	۶۱
گفتار ۲. انواع جریان‌های سلفی تغیری	۶۴
۲-۱. سلفی گری تکفیری	۶۴
۲-۲. سلفی گری جهادی	۶۵
۲-۳. سلفی گری تبلیغی	۶۹
۲-۴. سلفی گری سیاسی	۷۱
۲-۵. سلفی گری اصلاحی	۷۱
گفتار ۳. بیامدهای جریان‌های سلفی-تکفیری بر جهان اسلام	۶۸
۳-۱. کاهش جذابیت اسلام گرایی (اسلام هراسی)	۶۸
۳-۲. کاهش قدرت جهان اسلام	۶۹
۳-۳. گسترش حملات تروریستی در جهان اسلام	۷۰
۳-۴. قطبی‌سازی جهان اسلام	۷۲
۳-۵. ورود نیروهای خارجی به جهان اسلام	۷۴
جمع‌بندی	۷۵
فصل سوم: سلفیسم با محوریت و هایت در عربستان سعودی	۷۹

۸۱	مقدمه
۸۲	گفتار ۱. ساختار مذهبی عربستان
۸۴	گفتار ۲. وهابیت
۸۶	گفتار ۳. دلایل گسترش وهابیت
۸۹	گفتار ۴. نقش عربستان در تقویت نفوذ سلفی گری وهابی
۹۲	جمع‌بندی
۹۵	فصل چهارم: بنیادگرایان سلفی در مصر و دیگر مناطق آفریقا
۹۷	مقدمه
۹۷	گفتار ۱. ساختار اجتماعی- مذهبی مصر
۹۹	گفتار ۲. سلفی مری ده بیر
۱۰۲	گفتار ۳. مهم‌ترین تروهی سلفی مصر
۱۰۲	۱. الجمیعه الشریعه
۱۰۲	۲. گروه جماعت الاسلامی
۱۰۳	۳. گروه انصار سنت محمدی
۱۰۴	۴. الدعوه السلفيه
۱۰۵	۵. جنبش حفص
۱۰۷	گفتار ۴. جنبش اخوان المسلمين
۱۰۸	۴-۱- شکل گیری اولیه جنبش اخوان المسلمين:
۱۱۱	۴-۲- توسعه و گسترش جنبش اخوان
۱۱۵	۴-۳- اهداف، برنامه‌ها و اندیشه‌های اخوان المسلمين:
۱۲۲	۴-۴- نگرشی بر اندیشه‌های سید قطب، دومین ثوریسین اخوان
۱۲۱	۴-۵- مبانی نظام‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی موردنظر اخوان المسلمين
۱۲۵	۴-۶- تشکیلات سازمانی اخوان المسلمين
۱۴۶	۴-۷- اخوان و شیعیان
۱۵۰	۴-۸- اخوان، از انحطاط رژیم ملک فاروق تا اضمحلال دیکتاتوری مبارک
۱۵۶	۴-۹- سراب تشکیل حکومت اسلامی - اخوانی در سرزمین فراعنه

گفتار ۵. بوکو حرام، اندیشه‌های تکفیری و فعالیت‌های تروریستی در نیجریه	۱۶۵
۱- آشنایی با بوکوحرام	۱۶۶
۲- علل پیدایش بوکوحرام	۱۷۰
۳- اقدامات تکفیری بوکوحرام	۱۷۲
۴- غرب و سناپیوهای احتمالی در قبال بوکوحرام:	۱۷۷
الف- اجرای سیاست سودانیزه کردن نیجریه	۱۷۷
ب- سناپیوه آفریقای مرکزی، دخالت نظامی و سرقت منابع نیجریه	۱۷۸
گ- ر. گروهک تروریستی تکفیری الشیاب سومالی	۱۸۲
۱- الشباب چه بخش‌هایی از سومالی را کنترل می‌کند؟	۱۸۴
۲- ایباب به رنبطی با گروههای اسلامی دیگر دارد؟	۱۸۵
جمع‌بندی	۱۸۷
فصل پنجم: سلفیه در پاکستان:	۱۹۳
مقدمه	۱۹۵
گفتار ۱. ساختار مذهبی پاکستان	۱۹۶
گفتار ۲. چگونگی پیدایش سلفیه در پاکستان	۱۹۸
گفتار ۳. عوامل مؤثر در رشد سلفی گری در پاکستان	۲۰۰
۱- قدرت یابی ژنرال ضیاء الحق	۲۰۰
۲- پیروزی انقلاب اسلامی ایران	۲۰۲
۳- بحران افغانستان	۲۰۴
۴- بحران کشمیر	۲۰۵
۵- حمایت‌های مالی عربستان از گروههای بنیاد گرای پاکستان	۲۰۶
گفتار ۴. مهم‌ترین گروههای افراطی پاکستان	۲۰۷
۱- سپاه صحابه	۲۰۷
۲- لشکر جهنگوی	۲۰۹
۳- تحریک طالبان پاکستان	۲۱۱
۴- تحریک نفاذ شریعت محمدی	۲۱۲

۲۱۳.....	۵-۴ جیش العدل
۲۱۴.....	۴-۶ جیش محمد
۲۱۶.....	جمع‌بندی
۲۱۷.....	فصل ششم: بنیادگرایی اسلامی در افغانستان
۲۱۹.....	مقدمه
۲۲۰.....	گفتار ۱. ساختار قومی- مذهبی افغانستان
۲۲۲.....	گفتار ۲. جنگ افغانستان؛ سرآغازی برای سلفی گری
۲۲۵.....	گفتار ۳. سازمان تروریستی القاعده
۲۲۷.....	گفتار ۴. گروه تکفیری- تروریستی طالبان
۲۳۲.....	جمع‌بندی
۲۳۳.....	فصل هفتم: سلفی بود و نبود
۲۳۵.....	مقدمه
۲۳۶.....	گفتار ۱. ساختار فرهنگی- اجتماعی عراق
۲۳۹.....	گفتار ۲. روند سلفی گری در عراق
۲۴۱.....	گفتار ۳. مهم ترین گروههای سلفی- تکفیری
۲۴۱.....	۱-۳ انصارالاسلام
۲۴۲.....	۲-۳ القاعده عراق (جماعت توحید و جهاد)
۲۴۳.....	۳-۳ جیش المجاهدین
۲۴۴.....	۴-۳ گروههای تروریستی حزب بعث
۲۴۵.....	۴-۵ جیش رجال طریقه (نقشبندیه)
۲۴۵.....	گفتار ۴. گروه تکفیری- تروریستی داعش
۲۵۳.....	جمع‌بندی
۲۵۵.....	فصل هشتم: جریان‌های تکفیری در سوریه
۲۵۷.....	مقدمه
۲۵۷.....	گفتار ۱. ساختار فرهنگی- اجتماعی سوریه
۲۵۹.....	گفتار ۲. بحران سوریه و بنیادگرایان سلفی- تکفیری

گفتار ۳. علل روی کار آمدن گروه‌های تکفیری در سوریه ۲۶۲
۱-۳. فرقه گرایی ۲۶۲
۲-۳. پایگاه‌های نهادینه شده گروه‌های تکفیری ۲۶۴
۳-۳. مفتی‌های سلفی ۲۶۵
گفتار ۴. مهم‌ترین گروه‌های سلفی سوریه ۲۶۶
۱-۴. اخوان المسلمين سوریه ۲۶۶
۲-۴. جبهه النصرة ۲۶۷
۳-۴. اسرار اسلامی شام ۲۶۸
۴-۴. جبهه اسلامی آزادی بخش سوریه ۲۶۹
۵-۴. جبهه اسلامی سوریه ۲۶۹
جمع‌بندی ۲۷۱
فرجام سخن ۲۷۳
منابع ۲۹۱
کتب ۲۹۱
مقالات ۲۹۴
منابع لاتین ۳۰۲

پیشگفتار نویسنده‌گان

امروز جهان اسلام با دو خطر روبروست: نخست فتنه ایجاد تفرقه در قالب گروه‌های تروریستی - تکفیری که اصلی‌ترین تهدید و بحران به شمار می‌رود. دوم، خطر گسترش امواج اسلام‌ستیزی در سراسر جهان است. ابزار اصلی دشمنان در هر دو خطر داخلی و خارجی، حرکت‌های افراطی و تندروانه گروه‌های سلفی است که از سویی به ترویج اختلافات داخلی و کشتار برادران دینی خود مشغول‌اند و از سویی دیگر، با ارائه چهره خشن و سیاه از اسلام به عنوان ابزاری برای گسترش امواج اسلام‌ستیزی در سراسر جهان عمل می‌کنند، چنان‌که مهم‌ترین بهانه حرکت آن‌ها آمریکا مسئله تروریسم و خشونت اجراسده توسط این گروه‌های است. در واقع گروه‌های ظاهر ضدیتی بین این گروه‌های تندروی تکفیری با آمریکا و غرب وجود دارد. اما اقدامات آنها در راستای منافع غرب است. تبیین نقش جریانات تکفیری به عنوان عامل اسلام هراسی و ریشه‌های بروز این گروه‌ها و اهداف آنها و راهکارهای مقابله با آنها می‌رسد. این جریان ضد اسلامی مسئولیت محققین و پژوهشگران این حوزه را دوچندان می‌نماید و عبارت دیگر مهم‌ترین راهکار افزایش سطح آگاهی جوامع اسلامی از پشت راه این عوامل و ابزار غرب به عنوان مانع اصلی گسترش اسلام ناب محمدی {مشائی الله} است. در خصوص عوامل داخلی و خارجی شکل‌گیری گروه‌های تکفیری می‌توان دلایل متعددی را بر شمرد لکن در اینجا ما عوامل مذکور را به دو عوامل داخلی و خارجی تفکیک نمودیم. عوامل داخلی همچون بسترهاي اجتماعي رشد و نمو رهبران و

اعضاء، دولت‌های مستکبر و طاغوت و.. عوامل خارجی نیز مواردی همچون اشغال افغانستان توسط شوروی سابق، سیاست‌های خاورمیانه‌ای غرب به بهانه مبارزه با تروریسم، اسلام هراسی، حمایت همه‌جانبه استکبار جهانی از رژیم اشغالگر قدس و...

لذا، با وجود تعاریف مختلف از سلفیت، معنای روشن و قابل فهمی از آن ارائه نشده است. مصادیق گاه بسیار متضادند، چنان‌که مفهوم سلفی در معنا دچار تضاد است، اگر سلفی بودن را طرفداری از اندیشه و خلوص مذهبی و پیراستن دین از بدعت‌ها بدین که علاوه بر قرآن و سنت، شامل سیره سلف صالح، یعنی صحابه و تابعین می‌شود، بس از از رنگ‌هایی که حتی فقهای وهابی انجام می‌دهند مانند استفاده از فن‌آوری نوین که در زمان سلف صالح وجود نداشتند، بدعت است و به معنای تقابل با سلفی گری است.

در کتاب المنجد فی الاعلام دیل کلمه سلفه آمده است: "سلفه جریان اصلاح‌طلبی که بازگشت به شیوه‌های سلف صالح را مسک به حدیث دعوت می‌کند" و از مشهورترین کسانی که خود را باین عرق مصلح می‌کنند، وهابیون در جزیره العرب هستند. در دایره المعارف بین‌المللی اسلام، در عنوان سلفه این گونه آمده است: "سلفه شاخه‌ای از اصلاح‌طلبان سنت‌گرای اسلامی هستند که در اوآخر قرن ۱۹ میلادی شکل گرفتند. دکترین اصلی آنها این بود که در ایمان و اعتقاد خویش به مسلمانان صدر اسلام اکتفا کنند". بنابراین سلفه عنوان افراد و فرقه‌هایی است که مسلمین را از آنچه که خرافات متأخرین می‌خوانند بر حذر

می دارند و اعتقادی به دلایل غیر نص قرآن ندارند، سلفه با برداشت سطحی از قرآن و رد تفسیر و فقهه از یکسو تعدد و تکثر در مذاهب را رد می کنند و نسبت به پیروان دیگر ادیان و مذاهب اسلامی خصومت می ورزد و از سویی در اشاعه تفکرات خود قائل به تحمیل و جنگ افروزی است و بر نقش جهاد در پیشبرد اهداف مذهبی و سیاسی خود تأکید می ورزند.

در راهه با ماهیت سلفی گری در سیر تاریخ اسلام باید اذعان نمود که اصولاً در بررسی دقیق جو نات افات فکری موجود در تاریخ اسلام نسبت به شرایط اجتماعی در دوره های ، خلاف نمدن اسلامی و جهان اسلام که موجب پیدایش و رشد اندیشه های خاص در این جوام اسلامی شد، باید بی توجه باشیم. چراکه با تبدیل نظام خلافت اسلام به نظام سلطنتی مورثی در دوران امویان به مرور زمان حکومت با حفظ ظاهر و شکل پوسته اسلامی، آن طی اسلام فاصله گرفته بود و موجبات تحریک جریانات افراطی مقید به اسلام را فراهم کرد. و این مسئله زمینه طرح و پذیرش افکار فردی و افراطی را فراهم کرد که بعده این تفکرات افراطی با عنایین جذابی همچون خالص سازی اسلام و بازگشت با اسلام، صالح مورد پذیرش افراد و جریاناتی که به احیای اسلام فکر می کردند قرار گیرد. بعد از این دوره قرون اویله اسلام این تفکر افراطی توسط ابن تیمیه تئوریزه شد که شاهد خپور نسبتاً فعال سلفیون افراطی هستیم. البته این گرایش همواره در اقلیت بود و هرگز از سوی اکثریت پذیرفته نشد. لازم به ذکر است در طول تاریخ جریان های گوناگون افراطی که در جهان اسلام به وجود آمدند مورد اقبال مسلمین قرار نگرفته است

چراکه تفکر این جریانات با خصلت و طبیعت مسلمانان در تعارض کامل بود. البته این جریانات از بین نرفتند اما در حاشیه قرار داشت. بعد از ابن تیمیه محمد بن عبدالوهاب با نشر این تفکر در نجد برای نخستین بار فرصت حکومت سیاسی بر مبنای این تفکر افراطی را با پیوند آل سعود پیدا کرد. از این مقطع یعنی ورود اندیشه سلفی به نجد، خوی و خصلت نجدی تأثیر خود را بر این اندیشه افراطی گذاشت.

در عصر حاضر پیروزی انقلاب اسلامی عامل محرك سلفیون افراطی شد. چراکه انقلاب اسلامی به منزله یک ایده کارآمد امروزی که بر اساس اسلام عمل می‌کند و پیروزی های بزرگ را نیز کسب می‌کند در بلاد اسلامی نقطه عطفی شد. در این شرایط سلفی گردن با دگرگیزه رقابت به بازسازی خود می‌پردازد و در این مسیر بحران جنگ شوروی و اسغال ایلان این فرصت را در اختیار آنان قرار می‌دهد. بنابراین سلفی گری در عصر معاصر با محوریت افغانستان مطرح شد و در زمینه‌های سیاسی، تشکیلاتی و فکری موجات پیدایش و تکثیر جریاناتی از جنس القاعده و داعش را فراهم کرد. در خصوص این بازسازی تشکیلاتی جریانات افراطی تکفیری پاکستان، عربستان و مصر نقش مؤثره بر عهده دارند به عبارت دیگر گروه‌های تکفیری سلفی حاصل پیوند دو تجربه و سیر تفکر سیاسی و اجتماعی در عربستان و مصر است. درواقع از یکسو، کشور مصر در عصر حاضر منشأ بسیاری از تحولات در سلفی گری بوده است. مهم‌ترین تحولات را باید بعد از دوران ناصری و حذف رقبیان توسط او دانست چراکه علی‌رغم

تأثیرگذاری فکری و تشکیلاتی اخوان در تحولات معاصر مصر انحصار قدرت در دست گروهی خاص و قلع و قمع رقبا به ویژه اخوان موجب شکل‌گیری نطفه‌ای در اندیشه اخوان شد که از دل آن با نقطه عطف سید قطب، جریان دیگری بیرون می‌آید که تعریف جاهلی از جامعه و حاکمیت دارد و حکم به تکفیر آنها می‌دهد و وارد مبارزه با واقعیات پیرامونی خود می‌شود. جریان‌های سیاسی اجتماعی در بستر این تحول فکری در محیط مصر شکل می‌گیرند. بعد از اشغال افغانستان توسط شرروی پاره‌های مختلف جریان سلفی – جهادی را از کشورهای گوناگون اسلامی جمع کرد. هم‌بیت همه جانبه عربستان و آمریکا از حرکت‌های جهادی در افغانستان در راستای مافع خود ایشان شکل‌گیری مجموعه‌ای از نیروهای جهادی تکفیری در بستر اجتماعی پیرامونی خود شد.

واز سویی دیگر، نظام سیاسی حاکم عربستان بر دو پایه و اساس داخلی و خارجی شکل‌گرفته است. پایه اول پیوند «قرابه» آل سعود و آل شیخ به عنوان موتور محركه ایدئولوژیک داخلی عمل می‌کند و پایه دوم پیمانی با قدرت‌های جهانی، نخست انگلستان و در سال‌های اخیر آمریکا می‌باشد. رصیرتی که این دو پایه قدرت عربستان را بررسی کنیم به تناقض و تضاد با شعار «بُتْ گرایی» می‌رسیم. این تضاد عامل و بن‌مایه اصلی تفکر جهادی تکفیری را سکل می‌دهد. چراکه دولت عربستان بر اساس پیوندی که در داخل با وهابیت دارد و خدماتی که در خارج برای تأمین نیازهای خود در مقابل انقلاب اسلامی ایران و همچنین برای مقابله با بلوک شرق به غرب می‌داد، از جریان جهادی حمایت کرد که

افغانستان نماد آن است اما بلا فاصله بعد از اتمام بهانه افغانستان، با حضور نیروهای آمریکایی در عربستان سعودی بستر اجتماعی سلفی جهادی در داخل عربستان ظهور می‌کند. اگر در جریان جنگ افغانستان مقابله با نیروهای اتحاد جماهیر شوروی به عنوان دشمنی که کفرش تبیین است اولویت جهاد سلفی‌ها بود. با حضور نیروهای غرب در عربستان و سرزمین وحی مقابله با غرب به اولویت اول این نژاده تبدیل شد.

از مجموع مباحث ارائه شده می‌توان برداشت کرد که راه اندازی گروه‌های تکفیری با توجه به ماهیت و اجزاء دهنده آنها که منتبه به اسلام می‌باشد برای غرب تأمین کنند. منابع معاون می‌باشد:

- پیشبرد اهداف اسلام. اس، غرب در راستای توقف موج اسلام‌گرایی در جوامع غربی،

- جلوگیری از شکل‌گیری قدرت منطقه‌ای و جهانی اسلام،

- توقف موج رشد محبوبیت و نفوذ اسلام در افکار عمومی منطقه خاورمیانه،

- حمایت از دولت‌های دست‌نشانده،

- تأمین امنیت رژیم اشغالگر قدس با درگیر کردن افکار عدوی و دولت‌های محور مقاومت در جنگی مذهبی و فرسایشی،

- تسلط بر منابع انرژی با نام مبارزه با تروریسم در خلیج فارس.